№ 159, სამშაბათი, 1 აპრილი. **1896—1897** **სამშაბათი, 1 აპრილი, № 159.**

რედაქცია:
ტფილისი, ფრეილინის ქუჩა, № 13.
ხელის მომწერნი გაზეთის დასაკვეთად მიჰმართევნ რედაქციას დილის 10 საათიდან 3 საათამდე და საღამოს 6—7 საათამდე და „წერა-კითხვის გამავრცელებელ საზოგადოების“ წიგნის მაღაზიას.
ხელმოუწერავ წერილებს რედაქცია არ ჰბეჭდავს.

პირისპირ მოლაპარაკება რედაქტორთან შეიძლება ყოველდღე.
ტელეფონი № 363.

ცნობის

ყოველ-დღიური სახალხო გამოცემა.

გაზეთის ფასი
ერთის წლით 6 მან., ნახევარის წლით 4 მან.
თითო ნომერი 3 კაპეიკი
ფასი განცხადებისა
ჩვეულებრივი სტრიქონი პირველ გვერდზე 10 კაპ., მეოთხეზე 5 კაპ.

Тифлисъ, Фрейлинская № 13. Редакція
„Цнобисъ Пурцели“.
Телефонъ № 363.

ტფილისი

ხელის-მომწერთა საყურადღებოდ

ვისაც ხვედრი ფული არ შემოუტანია მარტში (შეღავათიანის ვადით ხელის-მომწერთ)

პირველ აპრილიდან გაზეთი არ გაეგზავნება.

დღეიდან გაზეთი წლის დამლევამდე «საქართველოს კალენდრით»

ღირს ხუთი |5| მანათი.

ქართველ მკითხველთა საყურადღებოდ

ჩვენ განვიზრახეთ ცნობილ რუსის ე. ვოდოვოზოვის თხზულება

«როგორ ცხოვრობს ხალხი ქვეყანაზე»

ქართულად ვთარგმნოთ და დავსტამბოთ.

ჩვენი სურვილი მხოლოდ ის არის, რომ ეს სასარგებლო წიგნი ქართველ საზოგადოებაში გავრცელდეს. ამიტომ, ჩვენ განვიზრახეთ წინ-და-წინ ხელის-მოწერით შევაგროვოთ მის გამოცემისათვის საჭირო ფული.

წიგნი დიდის ტანისა გამოვა, ექნება 600 გვერდამდე, 18—30-მდე სურათები და ეღირება 1 მანათი.

ვინც 1 მანათს წინდაწინ შემოიტანს, ამ ფასადვე დაეთმობა წიგნი. **გამოცემას ჰკისრულობს ამხანაგობა „გლეხი“.**

ხელის-მოწერა მიიღება შემდეგს ადგილებში:

ტფილისში—გ ნ ზაქ. ჰეჭინაძესთან; **გორში**—ექვთიმე კოპლატაძესთან; **ხაშურში**—სტეფანე ნოზაძესთან; **ჭიათურაში**—ერმალოზ კიწმარეიშვილთან და გერასიმე ბერიძესთან; **საჩხერეში**—იასონ ღამბაშიძესთან; **შორაპანში**—რაჟდენ გაჩეჩილაძესთან; **ზესტაფონში**—ილია მაღლაკელიძესთან, ვანო არდიშვილთან და ტრიფონ ნიორაძესთან; **ოზურგეთში**—ლადიკო ჩხაიძესთან; **ქუთაისში**—თეოფილე ხუსკივაძესთან, ბეჟანიშვილისა და ჰილაძის წიგნის მაღაზიებში და მიტროფანე ლაღიძესთან; **ახალ-სენაკში**—კ. თავართქილაძის წიგნის მაღაზიაში; **ბათომში**—მიხეილ გაჩეჩილაძესთან; **სოხუმში**—მამა ბესარიონ ხელაიასთან და ყარპეზ წეროძესთან; **გუდაუთში**—ბაგრატ მჭედლიძესთან; **ნოვოროსისკში**—სილოვან კალანდაძესთან და სხვაგან ყველა წიგნის მაღაზიებში.

პირდაპირ ფულის გამოგზავნა შეიძლება ამ ადრესით: **Батумъ, Михаилу Гачечиладзе.** (30—2)

თავ. დიმიტრი მაჭუტაძის და თეიმურაზ ჩაჩავას

ხე-ტყის ქარხანა

კოდორი, სოხუმის ოლქში

ქარხანა ღებულობს ყოველგვარ შეკვეთას დახერხილ ხე-ტყის მასალებისას. ქარხანაში გამართულია სახერხი მანქანები და სხვა-და-სხვა მოწყობილობა ამ საქმისათვის.

ერთად-ერთი ქარხანაა მთელ კავკასიაში, რომელიც ამზადებს

წაბლის ფიცრებს

ყოველგვარ ზომისას, 3 არშინიდან მოყოლებული 12-მდე და აგრეთვე სხვა-და-სხვა სისქისას და განისა.

ფასი მასალებისა მეტად იაფია

დამდეგის წლის მაისიდან გაიხსნება უმთავრესი საწყობი ქარხნისა ქ. ბათომში. მსურველთ შეუძლიანთ ქარხანას მიჰმართონ შემდეგის ადრესით: ოჩემჩირეში თეიმურაზ ჩაჩავას, ბათომში თავ. დიმ. მაჭუტაძეს. ფოსტის ადრესი: **Батумъ: кн. Димитрію Мачутадзе, анu Очемчиры, Теймуразу Чачава.** (300—61)

სათავად-აზნაურო მამულში (ქარვასლაში)
ქირით იძლევა
მშვენიერი, სუფთა, სინათლიანი და ყოველ მხრივ მოხერხებული
სადგომები
სავაჭრო მაღაზიებისა და სააღებ-მიცემო კონტორებისათვის
(თითო, ორ-ორი და სამ-სამი თვლები)
Въ именіи Грузинскаго Дворянства
Отдаются въ наймы
Свѣтлыя, чистыя и весьма удобныя помѣщенія
подъ конторы, магазины и склады.
Справляться ежедневно въ конторѣ по управленію имѣніемъ Дворянства
Тифлисъ, Дворцовая. (30—15)

პირველი კერძო სამკურნალო
ექიმის ნავასარდიანისა
(კუკიაში, ვორონცოვის ძეგლის პირდაპირ)

ავადმყოფთ იღებენ ექიმნი ყოველ დღე. კვირა დღეებს გარდა.

დილაობით:

ბ. ა. ნავასარდიანი, 11—12 საათ. იმათ, ვისაც სჭირს: სნეულებანი სახირურგიო, ვენერიული (სიფილისი).

გ. მ. ჩიქოვანი, 9—10 საათ. სნეულებანი: შინაგანი თვალისა და ნერვებისა.

ექ. ქალი ა. ი. დუნაევა-რუდენკო 11—12 საათ. სნეულებანი: დედათა სქესისა და ბავშვებისა.

ზ. ი. ბაბანასიანცი.—დილის 10—11 ს. ქალთა სენით ავადმყოფებს, ოთხშაბათობით, პარასკეობით და შაბათობით; და $1^1/_2$—2 საათ. ორშაბათობით, სამშაბათობით და ხუთშაბათობით.

ი. ფ. პროტასევიჩი. 12—1 საათ. სნეულებანი: ყურ-სა, ყელისა, ცხვირის და გულ-მკერდისა ორშაბათობით, ოთხშაბათობით და პარასკ.

ა. მ. შუგინოვი. 12—1 საათამდე. შინაგან, ბავშვთა და ნერვის ავადმყოფობისა, სამშაბათ, ხუთშაბათ და შაბათობით.

ა. ზ. კარაპეტიანცი. 1—$1^1/_2$ საათ. სნეულებანი: შინაგანი და ბავშვებისა.

საღამოობით:

ი. ფ. პროტასევიჩი. 5—6 საათ. სამშაბათს, ხუთშაბათს და შაბაას.

ა. მ. შუგინოვი. 5—6 საათ. ორშაბათ, ოთხშაბათ და პარასკეობით.

ბ. ა. ნავასარდიანი. $6\,^1/_2$—$7^1/_2$ საათამდე.

სამკურნალოში გამოიკვლევენ ქიმიურად და მიკროსკოპიულად შარდს, ნახველს, სისხლს, რძეს და სხვ.

რჩევა-დარიგებისა და რეცეპტების დაწერის ფასი ათი შაური; ფასი კონსილიუმისა და ოპერაციებისათვის—მორიგებით. სამკურნალოს საწოლიცა აქვს ავადმყოფთათვის.

დირექტორი სამკურნალოსი დოქტორი მედიცინისა ნავასარდიანი. (წ.)

სამკურნალო და ამბულატორია ს. ზ. თოფურიასი

ქუთაისში

სამკურნალოში 40 საწოლია ავადმყოფთათვის. მიიღებიან ავადმყოფნი: **შინაგანისა, ნერვების, საქირურგო, თვალისა და დედათა ავადმყოფობისანი.**

გადამდებ სენით ავადმყოფნი არ მიიღებიან.

ავადმყოფთ სინჯავენ დილის 11 საათიდგან ნაშუადღევის 3 საათამდე. შინაგანს და ნერვების ავადმყოფობას სწამლობს **ს. .ზ თოფურია.**

საქირურგიო ავადმყოფობას და სიფილისს—**ფ. ა. ზერრატი.**

დედათა ავადმყოფობას მკურნალი ქალი **მ. თ. კოგანი.**

თვალების ავადმყოფობას—**ი. ა. ვარშავსკი.**

ამბულატორიაში არის კაბინეტი, საქიმიო და საბაქტერიოლოგიო გამოკვლევისათვის, ელექტრონით წამლობისთვის და მასაჟისთვის.

სამკურნალოს დირექტორი **ს. ზ. თოფურია.** (წ.)

ქ. ბათომი

მაქვს პატივი ვაუწყო პატივცემულ საზოგადოებას, რომ ჩემს სადურგლო-სახელოსნოსთან ქ. ბათუმში გავხსენი

კუბოების მაღაზია

ერისთავის ქუჩა, სუკიასის სახლი, № 53.

მივიღებ **ყველანაირ სადურგლო** საქმეს, რომელიც იქნება შესრულებული დანიშნულ ვადაზე სუფთად და სინიდისიერად.

ლუკა თვალაძე.
(8—1)

დეპეშა

გაზეთ „ცნობის ფურცლისა“.
„რუსეთის სატელეგრაფო სააგენტოსაგან.
30 მარტი.

პეტერბურგი. უმაღლესი ბრძანება: ინიშნება: გვარდიის ქვეითა ჯარის 1 დივიზიის უფროსი გენ.-ად. თავ. ობოლენსკი გვარდიის კორპუსის უფროსად.

ვენა. იმპერატორი პეტერბურგს წაბრძანდება 13 აპრილს. მის უდიდებულესობის ამალაში არიან: გარეშე საქმეთა მინისტრი გოლუხოვსკი, საგანგებო ელჩი ზვეზდინეკი, მერეი, გენ.—ად. პაასი და ბელფრასი, 3 ფლიგელ—ადიუტანტი, ავსტრი-უნგრეთის რწმუნებული პეტერბურგში კლეპობბი და სხვ. ერცჰერცოგის ამალაში, რომელიც პეტერბურგს მიდის, არიან: ობერ-გოფმეისტერი თავ. ბანტენუოვო და პარუჰ. გრ. ლედებური.

ლონდონი. გაზეთ „Times“-ს დეპეშით სწერენ კანეიდგან, რომ ავსტრიის ადმირალმა კისამოში მოსვლისათანავე გაჰგზავნა ნავები გამოქცეულ მაჰმადიანთა წამოსაყვანად. ნავები რომ მიუახლოვდნენ ნაპირს, მეამბოხეებმა თოფის სროლა დაუწყეს. სამხედრო გემებმა მეამბოხეთ 80 ჯერ ესროლეს ზარბაზნები. ოცდა-ათამდე მაჰმადიანი ქალი და კაცი ნაპირისაკენ გაიქცნენ და ნავებში ჩასხდნენ, მეამბოხენი ამ დროს თოფებს ესროდნენ. ჰფიქრობენ, რომ მრავალი მეამბოხე მოკლულ იქმნაო.

ლონდონი. ელასონიდგან დეპეშით იუწყებიან, რომ გრევენის მახლობლად თავის ნებით ჯარში გასულთა ბრბო ბერძნებისა ოსმალეთში გადავიდა. ოსმალთა ჯარმა სროლა დაუწყო. ბრძოლა არ გათავებულა. ედხემ-ფაშამ ბრძანება გასცა მომზადებისა.

ელასონა. თესალიის ჯარის მთავარ-სარდალს ბრძანება მოუვიდა, ჯარით გადადით საბერძნეთის საზღვარს, თუ დამტკიცდა, რომ ოსმალეთში გადმოსულ ბერძენთა შორის მუდმივი ჯარიც ყოფილა. ოსმალეთის ჯარი კვლავ გარს ერტყმის ბერძენთა ბრბოს, რომელიც საცაა სამისავე მხრიდგან აღმოჩნდება გარს შემორტყმული. ახლად მოსულ ცნობებით მტკიცდება, რომ საბერძნეთისა და ოსმალთა ჯარებ შორის შეჯახება მომხდარა. ედხემ-ფაშა საომრად გასვლის ბრძანებას მალე გასცემს მთელს ჯარში, მეამბოხეთა შორის საბერძნითის ჯარის კაცნი უნახავთ. საქმეთა ვითარება მეტად საშიშია.

კონსტანტინოპოლი. ოსმალეთის უმთავრესი შტაბი ოფიციალურ დეპეშებით იუწყება, რომ მეამბოხენი ოსმალეთში გადმოვიდნენო მეტცაროსაკენ. ოსმალეთის უმთავრესმა შტაბმა ყოველგვარი ღონისძიება იხმარა, რომ გარს შემოერტყას მეამბოხეთ მთიდგან ჩამოსვლის დროს და საბერძნეთში დააბრუნოს. ოფიციალურ დეპეშებში არავითარი ცნობა არ არის მეამბოხეთა და ოსმალეთის ჯარს შორის ბრძოლის შესახებ.

კონსტანტინოპოლი. სერბიისა და ბოლგარიის სადიპლომატო აგენტებმა ილდის-კიოსკში განაცხადეს, რომ, თუ ვინიცობაა საბერძნეთმა ომი დაიწყო, სერბია და ბოლგარია ამ ომში არ გაერევაო.

სოფია. სულთანის ირადემ იმის შესახებ, რომ სერბის სკოლა გაიმართოსო პრილიპში (მაკედონიაში), დიდი აღელვება გამოიწვია. ბოლგარელებმა გადასწყვიტეს, ვინც ამ სკოლაში შვილებს გაჰგზავნის, წმიდა საიდუმლოს მიღება აღვუკრძალოთო.

ცეტინიე. სერბიის მეფე მობრძანდება აქ 4 მაისს.

კანონი და მთავრობის განკარგულებანი.

სამხედრო უწყება.

გადაყვანილ იქმნა: ნიჟეგოროდის მე-44-ე დრაგუნის პოლკის კორნეტი თავადი ლეონიდ ერისთავი—სამზღვრის დარაჯთა კორპუსში.

ახალი ამბავი

*** კეთილი რჩევა ჩვენს ამხანაგობას „შუამავალს“. ჩვენდა სასიხარულოდ, „შუამავალის“ მაღაზია საუცხოვოდ ვაჭრობს და ყოველ დღე დიდძალი ხალხი დადის სავაჭროდ. ურიგო არ იქნებოდა ამ გარემოებით ესარგებლნა „შუამავალის“ ადმინისტრაციას და თავისს მაღაზიაში, სხვათა შორის, ჰქონოდა გასასყიდად ქართული წიგნებიც; ვინ არ იცის, რომ ხშირად წიგნს ყიდულობენ სრულებით შემთხვევით; ზოგი დაინახავს წიგნს და იყიდის, თუმცა აზრადაც არა ჰქონია წიგნის ყიდვა. „შუამავალის“ მაღაზიაში ყოველთვის, დილიდან საღამომდე დიდძალი ხალხი ტრიალებს. ამით ამხანაგობის ადმინისტრაცია ხალხში წიგნების გავრცელებას ხელს

შეუწყობდა და თვითონაც მოგებას ნახავდა საკომისიო სარგებლისაგან; ბ-ნი ვ. ალნიაშვილი, მაღაზიის გამგე, წიგნის საქმეში გამოცდილი კაცია და უნარიც აქვს და ღონეც შესწევს, რომ ეგ საქმე რიგზე მოაწყოს მაღაზიაში. რა თქმა უნდა, მაღაზიაში განსაკუთრებით სახალხო წიგნები უნდა იყიდებოდეს, ადგილიც ხომ ფრიად მოხერხებულია; იმ უბანში ხალხს უფრო ემარჯვება წიგნების ყიდვა, ვიდრე სხვა ადგილებში. პირველად, იქნება, ეს აზრი მოხერხებულად არ ეჩვენოს ადმინისტრაციას, მაგრამ, რომ მოინდომონ, ადვილად მოხერხდება. ამასვე ვურჩევთ ყველა დეპოებსაც.

⁂ **ახალი წიგნი.** ჩვენ მივიღეთ ახლად გამოცემული სახალხო წიგნი „ბუნების საოცარი და მრისხანე მოვლენანი“ ნ. რუბაკინისა, თარგმნილი ს. ჯუღელის მიერ, მაქ. შარაძის სტამბაში დაბეჭდილი. ეს წიგნი პირველი გამოცემაა ახალის წრისა, რომელსაც საგნად დაუდვია „სასარგებლო ბიბლიოთეკის“ შექმნა ჩვენის მდაბიო ხალხისათვის.

რაც შეეხება ბ-ნ რუბაკინის წიგნს, იგი მეტად კარგი და მართლაც სასარგებლო რამ არის, ძლიერ ადვილი და მასთან საინტერესო წასაკითხია ცოტათი მაინც წერა-კითხვის მცოდნესათვის. უეჭველია, წიგნი მალე გავრცელდება ხალხში და ცოტა ხნის შემდეგ მეორე გამოცემაც დასჭირდება. ფრიად სასიამოვნოდ მიგვაჩნია აგრეთვე ისა, რომ წიგნი დასურათებულია ათის ნახატით, რაიც, რა თქმა უნდა, ხელს შეუწყობს მდაბიო მკითხველებს უფრო მეტის შეგნებისათვის.

ამასთანავე წიგნის ფასი საოცრად იაფია. წიგნი შეიცავს ოთხ ბეჭდურ თაბახს 120 გვერდზე და ღირს სამ შაურად. ეს გარემოება უფრო გააადვილებს წიგნის გავრცელებას.

წიგნში ორმოცამდე სხვა-და სხვა სამეცნიერო ამბავია მოთავსებული, მარტივის და ადვილად გასაგების ენით მოთხრობილი.

ვუსურვებთ რა ამ ფრიად სასარგებლო საქმეს სრულს წარმატებას და გამარჯვებას, გამომცემლებს ვურჩევთ გზას არ აუხვიონ და მუდმივ იქონიონ სახეში მდაბიო ხალხი, მუშები იქნებიან იგინი ქალაქებისა, თუ გლეხები სოფლებისა, მათი მომზადება და განვითარება, რისთვისაც სახალხო გამოცემას, უწინარეს ყოვლისა, სახასიათო თვისებად უნდა ჰქონდეს კითხვის ინტერესის გამოწვევა. როცა კითხვის სურვილი გაიღვიძებს ხალხში საინტერესო წიგნებით, მაშინ მეცნიერული წიგნებიც ადვილად იპოვნიან ბაზარს.

⁂ **სომხური საქველ-მოქმედო წარმოდგენა და სომეხთა საოცარი გულ გრილობა.** კვირას სათავად-აზნაურო თეატრში სომხური წარმოდგენა იყო გამართული ოსმალეთიდან გადმოხვეწილ სომხების სასარგებლოდ. ყველა დარწმუნებული იყო, რომ თეატრში ხალხისაგან ჰდევა არ იქნებოდა, მაგრამ, მაგარი ის არის, რომ ხალხი სრულებით არ დასწრებია მიუხედავად სომხობის სიმრავლისა ტფილისში ასე, რომ ხარჯიც ვერ დაჰფარეს. ჩვენ სწორედ გაოცებული ვართ სომხების ასეთის გულ-გრილობით თავიანთ დაჩაგრულ მოძმეთადმი. ძნელია ვიფიქროთ, რომ სიძუნწით მოსვლიათ ესა, რადგან სულ ერთია, მაინც ხომ აგროვებენ რუსეთში და სხვაგან სომხებისთვის ფულებსაო და ჩვენ რაღათ გამოვიღოთ თითო გროშიო; მაგრამ თუ არ ეს, სხვა რითუნდა აიხსნას მათი გულ-გრილობა, როდესაც შეეძლოთ წარმოდგენაზე დასწრებაც და გადმოხვეწილთათვის ხელის გამართვასაც. ნუ თუ ესეც „კულტურული“ წარმატების ნიშანია?

⁂ **არხეოლოგთა საყურადღებოდ.** რკინის გზის სადგურ საჯავახოდან 5—6 ვერსის მანძილზე მდებარეობს სოფელი ტოლეფი. აქ, ამ სოფელში აზნაურ დიდიას მამულში არის ძველთა-ძველი დანგრეული ციხე და ამ ციხეში აუარებელი რკინის ისარი იპოვება. ამ რამდენისამე წლის წინად ამის დამწერს თავისს თვალით უნახავს ეს ისრები: სიგრძე ექნება ათი-ხუთმეტი გოჯი, წვერი წაწვეტებული აქვს და ხანჯალივით ორ მხარეზედვე მჭრელია. არ იქნებოდა ურიგო, რომ არხეოლოგები ყურადღებას მიაქცევდნენ ამ გარემოებას, რადგან ადვილად მოსალოდნელია იმ ციხეში სხვაც რამ საყურადღებო აღმოჩნდეს.

⁂ **ქალაქის თვით-მმართველობათა საყურადღებოდ.** ამ დღეებში ქ. მოსკოვის საბჭოს მოსვლია ფრიად საგულისხმიერო მოწერილობა მთავრობისა: საბჭო, თურმე, თხოულობდა, რომ ქალაქის ქუჩებისა, ხიდების და განათების გასაუმჯობესებლად საჭირო ხარჯისათვის ქალაქს ნება დართოს მთავრობამ ბაჟი დავადოთ იმ საქონელსა და სანოვაგეს, რაც მოსკოვში შემოაქვთ და მოსკოვიდამ გააქვთო. ეს თხოვნა განუხილავს სახელმწიფო სათათბიროსდა უთქვამს, რომ ამ ნაირი ბაჟის გაწერა მოუხერხებელია, ხოლო ქალაქ მოსკოვისათვის საჭიროდ დაუნახავს დიდ-ძალი ხარჯის შესამსუბუქებლად ნივთიერი დახმარება აღმოუჩინოს ხაზინამაო. ამ საგანზე არავითარი გარდაწყვეტილება არ მოუხდენია სახელმწიფო საბჭოს, მხოლოდ თავისი აზრი წარმოუსთქვამს, რომ ქალაქებისათვის სავალდებულო ზოგიერთი ხარჯი ხარჯი ხაზინამ იკისროს, მაგალ.: ქალაქის პოლიციის შენახვა, საპყრობილეთა და საპატიმროთა განათება და გათბობა და სხ.. და კიდევ უთქვამს: დაიწეროს ისეთი გარდასახადები, რომელნიც სამოქალაქო დებულებაში არ არიან მოხსენებულნი.

ამ აზრის განხილვა სახელმწიფო რჩევას მიუნდვია შინაგან საქმეთა და ფინანსთა მინისტრთათვის, რომელთაც უნდა წარმოადგინონ თავიანთი მოსაზრება იმის შესახებ, რომ ქალაქ მოსკოვს სესხი მიეცეს, რომელიც ქალაქმა ნაწილ-ნაწილად იმ ფულებიდამ უნდა შეავსოს, რაც ეხარჯება ქალაქს ზემო აღნიშნულს საგნებზეო. ამის გამო უავგუსტოესს მოსკოვის ღენერალ-გუბერნატორს წინადადება მიუცია ქალაქის საბჭოსათვის მსჯელობა იქონიოს ამ საგანზე და თავისი განაჩენი მოახსენოს მას. ამ ნაირად მოსკოვის ქალაქის საბჭომ უნდა იქონიოს მსჯელობა ისეთს საგანზე, რომელიც რუსეთის ბევრი ქალაქებისათვის საყურადღებოა, მით უმეტეს, რომ უმაღლესი მთავრობა შესაძლებლად სცნობს ქალაქს ზოგი სავალდებულო ხარჯი მოაკლდეს და ხაზინამ იკისროს.

⁂ **დარუბანდსა და ბაქოს შუა რკინის გზა.** კასპიის ზღვის ნაპირად დარუბანდსა და ბაქოს შუა რკინის გზის გაყვანა მთავრობას უკვე გარდაუწყვეტია. ეს გზა შეაერთებს ამიერ-კავკასიის რკინის გზას რუსეთის რკინის გზებთან. ახალ გზას 216 ვერსი სიგრძე ექნება და მისი გაკეთება უნდა დასრულდეს 1899 წლის პირველ იანვრამდე; ასე, რომ ტფილისიდამ და ყარსიდამ ორის წლის შემდეგ პეტერბურგამდე პირდაპირ რკინის გზით შეიძლება მიმოსვლა.

⁂ **რა ხარჯი მოელის ევროპას თუ ვინიცობაა საერთო ომი ასტყდა?** საფრანგეთის გამოჩენილს ეკონომისტს ჟან-რენიეს გამოუანგარიშნია, თუ რა ხარჯი მოელის დღიურად ევროპას, თუ ვინიცობაა საერთო ომი ასტყდაო. იგი ანგარიშობს, რომ თითოეულ ჯარის კაცისათვის დღეში საჭიროა 3 ფრანკი (ერთ მანათზე მეტი). ამ ანგარიშით თითო სახელმწიფოს (ექვს დიდს სახელმწიფოა) დაეხარჯება დღეში 46 მილიონ ფრანკამდე (18 მილიონ მანათზე მეტი), ხოლო ექვსსავე სახელმწიფოს ერთად დაუჯდება დღეში 276 მილიონი ფრანკი (108 მილიონ მანათამდე). ამათ სხვა სახელმწიფოებიც დაუმატეთ, მაშინ ევროპას დაეხარჯება არა ნაკლებ 300 მილიონ ფრანკისა დღეში (110 მილიონ მანათამდე) ეგ ფული რომ ხალხის განათლებას მოხმარდეს, რაოდენი სიკეთე მოუვა კაცობრიობას!..

კიდევ ქუთაისის ბანკზე. გაზ. „ნოვ. ობოზ“.-სა სწერენ ქუთაისიდამ, რომ ბ. ხ-ს, რომელმაც მიწების გამიჯვნელის ბ. ი—ვის მამული შეიძინა ბანკის საჯარო ვაჭრობაში თითქმის მუქთად, —განუზრახავს თავი დაანებოს ამ მამულს და უწინდელს პატრონს დაუბრუნოს. არ ვიცით, რამ აიძულა ბ. ხ. ესეთს მოწყალებას, მხოლოდ ეს კი უნდა ვსთქვათ, რომ ბ. ხ. ნამდვილ პატიოსნად მოქცეულა, თუმცა გვიან-კი არის... ჩვენს მკითხველებს უკვე მოეხსენებათ, რომ საცოდავი ი—ვი ამ ჯავრისაგან ავად გამხდარა*).

ჩვენთვის გაუგებრად რჩება, ყოველს შემთხვევაში, რას ჰფიქრობენ, ანუ როგორ გუნებაზე ბრძანდებიან ისინი, რომელთა ურიგო საქციელმა ასეთი უბედურება დაატრიალა საბრალო ივ—ის ოჯახში.

იმ ვაჟბატონების ხერხები და ოსტატობა ყველამ კარგად იცის და ამიტომ ყველაფერს „კანონიერად“ მოაწყობ-მოაჰახრაკებდნენ, მაგრამ საზოგადოების ხმას სადღა წაუვლენ? ივა—ის საცოდაობის შემყურე საზოგადოება, იმედია, ჯეროვნად დააფასებს ქუთაისის ბანკის მოხელეთა „კანონიერს“ საქციელს!

⁂ **ფოსტა სართიჭალაში.** ივრის ხეობის მცხოვრებნი გაჭირვებულნი იყვნენ უფოსტობით: გაზეთები ხან მისდიოდათ, ხან არა; წერილები, ფულიანი პაკეტები და ამანათები კიდევ გომბორის ფოსტაში იგზავნებოდა და ყოველი ეს კორესპონდენცია გომბორიდგან მიჰქონდათ 15—20 ვერსტის მანძილიდგან ხაშმელებს, პატარძეულელებს, ბერთუბნელებს, ნინო-წმინდელებს, საგარეჯოელებს სართიჭალელებს და სხვა ივრის ხეობის სოფლებს. ამის გამო ამ სოფლებმა მთავრობას სთხოვეს, რომ სართიჭალაში ფოსტის განყოფილება დაეარსებინათ და საჭირო ხვედრს ფულსა და სხვა ხარჯსაც კისრულობდნენ. ეხლა, როგორც შევიტყეთ, პეტერბურგიდგან ნება-რთვა მოსულა ამის შესახებ და პირველ მაისიდგან დააარსებენ ფოსტის განყოფილებას, საიდგანაც შეიძლება მიღება და გაგზავნა ყოველ გვარ კორესპონდენციისა და ამანათებისა.

---

*) იხ. „ცნობ. ფურც.“ № 157.

სახალხო ჰიგიენა

ბავშვების მოვლა.

ჩვენში ბავშვების აღზრდას ჯეროვან ყურადღებას არ აქცევენ, ჰიგიენურ მოთხოვნილებას არ ასრულებენ, რის გამოც ძველებური ჯანსაღი და მამაცი ჩამომავლობა თანდა-თან კლებულობს. კაცის ჯანმრთელობა და ღონე-კი ისეთს უსაჭიროესობას შეადგენს, რაზედაც აუცილებელი ყურადღება უნდა იყოს მიქცეული. ჯან-გატეხილი კაცი გამოუსადეგარია საზოგადოებისათვის და მეტი ბარგი შინაურთათვის. რაც გინდა გონებრივ და ზნეობრივ განვითარებული იყოს კაცი, თუ ავადმყოფობა უკანა სდევს, ყველა საქმეში ხელს შეუცარავს და იმის მესამედ სარგებლობასაც ვერ მოუტანს საზოგადოებას, რაც უნდა მოეტანა ამისთვის, ვეცდებით ავნუსხოთ ყველა ის მოთხოვნილებანი, რაც აუცილებლად ასრულებულ უნდა იქმნას ბავშვის მოვლის დროს.

ჯანმრთელობის შესაძენად საჭიროა აუცილებლივ დაკმაყოფილებულ იქმნენ უპირველესნი მოთხოვნილებანი სხეულისა: საზრდო, ტანსაცმელი და ვარჯიშობა. საჭმელი პირველი უსაჭიროესი საშუალებაა სხეულის განვითარებისათვის; საჭმლის რაოდენობაზედ და სინოყივრეზედაა დამოკიდებული ტანის ზრდა, ჯანმრთელობა და გონებრივი განვითარებაც-კი.

რამდენი საჭმელი უნდა ეძლეოდეს ბავშვს. ბავშვს საჭმელი თავის ნებაზედ უნდა ეძლეოდეს. სოფლებში ბევრს აჭმევენ ბავშვებს, ქალაქებში-კი ცოტას. მაგრამ ორივენი-კი სცდებიან ამ შემთხვევაში, მეორენი უალრესად პირველისა, რადგანაც ძალიან გაძღომას ისეთი ვნება არ მოაქვს კუჭისათვის, როგორც ნაკლებად საზრდოებას. საზოგადოდ ბავშვების საზრდოობა ამ რიგად უნდა მიმდინარეობდეს: სანამ მიღებული საჭმელი ამათმა კუჭმა არ მოინელოს, ხელმეორედ აღარ უნდა მისცეთ. მეცნიერება, სულ უკანასკნელს სამს საათს გვიდებს ვადათ. საჭმელი ყოველთვის თავის ნებაზედ უნდა მისცეთ ბავშვს და არ უნდა გეშინოდეთ იმისი, რომ ბავშვი მეტს შესჭამს თავისს სავნებლად. ამ რიგად ბავშვი თავის დღეში გაუმაძღრობას არ შეეჩვევა, რადგანაც ბავშვი, რა წამსაც გაძღომას იგრძნობს, მაშინვე თავს დაანებებს საჭმელს. ბავშვებს ძალიან უყვართ ტკბილეულობა, მაგრამ აღმზრდელნი მუდამ უარს ეუბნებიან, რაშიაც, რასაკვირველია, ძალიანა სცდებიან. ბავშვს ნამდვილი მოთხოვნილებაც აქვს ტკბილეულობისა, რადგანაც მას პირველი ადგილი უჭირავს კაცის კუჭის მოქმედებაში. შაქარი და სიმსუქნე ერთდებიან სხეულში და სითბოს აძლიერებენ. სიმსუქნე არ უყვართ ბავშვებს, ისინი იმისთანა საჭმელსა თხოულობენ, რაც სითბოს გაძლიერებას შველის მათს სხეულში. აქედგან აშკარადა სჩანს დიდი მოთხოვნილობა შაქრისა. ბავშვებს აგრეთვე ძალიან უყვართ ხილი. ზოგჯერ ბავშვი კიდევაც სთხოვს დედას საჭმელს, დედა-კი „გეყოფას“ ეუბნება. რაზე აფუძნებს ამ შემთხვევაში დედა „გეყოფას? განა შესაძლებელია იცოდეს იმან, რამდენი საჭმელია საჭირო ბავშვის კუჭისათვის?

რომელი საჭმელი უფრო სასარგებლოა ბავშვისათვის.

ზოგიერთნი ძროხის ხორც მავნებლად სთვლიან ბავშვებისათვის, რაც, რასაკვირველია, ტყუილია. ძუძუთა ბავშვს, რომლის კუჭიც ჯერ გაუმაგრებელია, ხორცეული ავნებს, მაგრამ ისეთი საჭმელი, როგორიც არის ბულიონი, სრულიადაც არ აწყენს 9—10 თვის ბავშვს. ბავშვებისათვის ხორცეულის აკრძალვას იმაზედ აფუძნებენ, რომ ბავშვებს სუბუქი საჭმელი ეჭირვებათო, ე. ი. უნოყივრო, მაგრამ ასეთი შეხედულება ყოველს საფუძველს მოკლებულია; ბავშვები ბევრსა მოძრაობენ, ამის გამო სითბოსაც მეტს საჭიროებენ და საჭმელიც უფრო ნოყიერი ეჭირვებათ, რომ საკმარისი ძალა მოიკრიბონ. უნოყივრო, სუბუქი საჭმელი-კი სხეულის ზრდას აყენებს, იგი ყოველ დღიურს დაკარგულს ძალას ძლივს უბრუნებს ბავშვებს და სხეულის გასაზრდელად ალარაფერი რჩება, რის გამოც ნაკლებად ნასაზრდოები ბავშვები საზოგადოთ მდაბლები და სუსტები არიან. ზოგიერთნი კიდევ ამბობენ, რომ მცენარეულით გამოზრდილნი ბავშვები უფრო ტანმრთელნი და განვითარებულნი გამოდიანო, რაც აგრეთვე მართალი არ არის. თუმცა შეიძლება-კი, რომ ჯანმრთელნი გამოვიდნენ, მაგრამ ძალიან უღონონი და სუსტნი იქნებიან. ხორცეულით გამოზრდილი ბავშვი-კი, იმის გარდა რომ ცოცხალი და მარდია, ამასთანავე გაცილებით ღონიერიცაა და გონებრივად და ფიზიკურადაც უკეთესად შეუძლიან განვითარდეს; კარგი მოყვანილობა და სილამაზეც ბევრით არის ამაზედ დამოკიდებული. კაცის აგებულობა, როგორც ზემოთაც ვსთქვით, ნოყიერს საჭმელს ითხოვს, მცენარეული-კი საზოგადოთ მოკლებულია ამას. *) ავსტრალიელნი და ბუშმენები, რომელნიც მცენარეულით იკვებენ თავს დაბალის ტანისანი არიან და სრულიად სუსტის აგებულობისა, რის გამოც ხანგრძლივ მუშაობას სრულიად ვერ იტანენ. პირიქით, ჩრდილოეთ ამერიკის ინდოელნი და კაფრები განსაკუთრებით ხორცით იკვებებიან, რის გამოც მაგარი აგებულობისანიც არიან და ყველაფრის ატანაც შეუძლიანთ. ეს მაგალითები საკმარისნი არიან, რომ წამოგვიყენონ თვალწინ ხორცის უპირატესობა მცენარე-

---

*) არის მთელი დასი მეცნიერებისა, რომელიც ამტკიცებს, რომ მცენარეულობა უფრო მარგებელია ხორცეულობაზედ.

რედაქტ.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

⁂ **ქიზიყის დეპოები.** ქვემო-მაჩხაანიდგან გვატყობინებენ, რომ ჩვენი დაულალავი სოფლის მუშაკი დიმიტრი მაჩხანელი (ნადირაძე) კვირას 30 მარტს, მაღაროში წასულა დეპოს განყოფილების დასაარსებლადაო. იქიდგან ანაგაში აპირობს წასვლას აგრეთვე დეპოს განყოფილების გასახსნელად. ამ გვარად სიღნაღის ვაჭრებს ყოველის მხრით სოფლებიდგან მოაკლდებათ მუშტარი და მადა გაღვიძებული ღიპოსნები უსაქმობით და მუშტარის ლოდინში ან ნარდის ჩხარა-ჩხურით დაალამებენ დღეს ან კრიალოსანის თვლით.

იმედია, მაღაროსა და ანაგის დეპოში ისეთი პირები ჩადგებიან, რომელთაც საწყალ გლეხ-კაცისათვის გული შესტკივათ და რომელთაც ესმით მნიშვნელობა ამ გვარის დეპოსი. პატიოსნება, სიმხნევე და საქმის სიყვარული,—აი ეს სამი სიტყვა უნდა იყოს მოღვაწეთა ფარ-ხმლად და მოქმედების ფარგლად.

⁂ **გაქურდვა.** ერმალოვის ქუჩაზედ ხუსიკოვის სახლებში მცხოვრებელმა ბ. ერმაკოვმა გამოუცხადა პოლიციას, რომ 29 მარტს სახლიდამ მოჰპარეს ფული და ოქროს ნივთები, ღირებული 600 მანათად. ეჭვი მიიტანა თავისს მსახურზედ, ელებზედ, კოვენის გუბერნიის მცხოვრებელზედ, კონსერუმოვზედ, რომელიც დაიმალა. პოლიცია დაეძებს დამნაშავეს.

⁂ **დუშეთ-თიონეთის სასწავლებლის გამო.** შენობა, რომელშიაც ამ ჟამად დუშეთ-თიონეთის ორ-კლასიანი სასწავლებელია მოთავსებული, იმდენად დაძველებულა და შერყეულა, რომ ყოვლად შეუძლებელია, თურმე, შიგ სასწავლებლის დატოვება. ქ. დუშეთს-კი სრულებით საშუალება არა აქვს ახალი შენობა აუგოს სასწავლებელს. დირექციას იმედი არა აქვს მიიღოს ხაზინიდამ ამ საგნისათვის საჭირო ფული. ამის გამო ბ. ტფილის გუბერნიის საერო სკოლების დირექტორის შუამდგომლობს, თურმე, ბ. გუბერნატორის წინაშე, რომ საერო თანხიდამ მიეცეს დუშეთ-თიონეთის სასწავლებელს ახალი შენობის ასაგებად საჭირო ფული იმ პირობით, რომ ეს სესხი მომავალში ნაწილ-ნაწილად შევსებულ იქმნას იმ ფულიდამ, რომელსაც სასწავლებელი ყოველ წლივ იხდის, ვითარცა სახლის ქირას.

⁂ **ქვემო ნიქოზი.** 27 მარტს, ნაშუალამევის პირველ საათზე, ყაჩაღები მიუხდნენთ ზაქარია ფავლენიშვილს სახლში. ჯერ, თურმე, თავლის კარები გადმორაზეს გარედან, რომ იქიდან არავინ გამოსულიყო. მერე, სამი მათგანი ავიდა სახლის კიბეზე და სამზარეულოს კარებს მიადგა. მზარეულმა, თურმე, ჰკითხა—ვინა ხართო,—მაგრამ პასუხის ნაცვლად ორგან დასჭრეს მსუბუქად და თანაც ემუქრებოდნენ: ეხლავ გაგვიძღე შენს ბატონთან, თორემ მოგკლავთო. მზარეულიც, მეტი რა ღონე იყო, გაუძღვა წინ და ბატონის დედასთან შეიყვანა. მოხუცებულს მანდილოსანს თავს, თურმე, დაადგნენ ყაჩაღები და სიბრტყლივ დაუწყეს ხანჯლების რტყმევა. ქალმა ყვირილი მორთო: ღვთის გულისათვის, ერთი შვილი მყავს, იმას ნუ მომიკლავთ და ყველაფერი წაიღეთ, თქვენი ჭირიმეო. ამ ხმაურობაზე თითონ ზაქარიამაც გამოიღვიძა, მივარდა ფანჯარას და იქიდან გადასძახა ბიჭებს, მაგრამ იმათს სადგომთან ოთხი ცხენოსანი ყაჩაღი იყო გაჩერებული დარაჯად. ზაქარიამ საშინელის ხმით დაიყვირა—გვიშველეთო,—მაგრამ ამ დროს სამმა კაცმა შეამტვრია იმის ოთახის კარები და ერთხმად შესძახეს: ფული მოიტა ჩქარაო! სადა მაქვს ფულიო,—უპასუხა ზაქარიამ. როგორ თუ არა გაქვსო და ამ სიტყვასთან ხანჯალი შემოჰკრეს ბარძაყზე. ზაქარიამ საზარლად შეჰყვირა და ამ ყვირილზე ახლო მეზობლები ჩაუცმელები მოგროვდნენ, მაგრამ გარეთ მდგომმა ყაჩაღებმა შეუტიეს და ახლოს მისვლა ვეღარავინ გაჰბედა, თუმცა-კი გაიქცნენ და ყვიროდნენ: არიქა, უშველეთ, ზაქარია ამოსწყვიტესო. ერთ-ერთს მეზობელთაგანს, სამჯერ, თურმე, ესროლეს რევოლვერი, მაგრამ ასცდა. შიგნით მყოფ ავაზაკთ ვერ გაიგეს ეს ხმაურობა და ისევ თავისას გაიძახოდნენ; „ფული, ფულიო“. ზაქარიამ უთხრა, აგერ, ახალუხია მომეცით და რაც რამ შიგ მოიპოვება წაიღეთო. ახალუხი საჩქაროდ მიაწოდეს, თურმე, ავაზაკებმა მაგრამ იქ ორმოცი მანათის მეტი არ აღმოჩნდა და ამიტომაც, გაჯავრებულებმა მეორე ადგილას დასჭრეს იგი.

თვით ზაქარიას მეუღლე ცრემლით ევედრებოდა—მე მომკალით და მაგას თავი დაანებეთო; თითონ მიიყვანა კამოდთან და უჩვენა სად რა იყო. ამოიღეს ორი ყუთი, ერთი საბუთის ქაღალდებით იყო სავსე, მეორე თამასუქებით. ამოიღეს აგრეთვე ერთი ძველი ბუმაჟნიკი, რომელშიაც ხუთასი მანათი, თურმე, იყო, მაგრამ ისე აებნათ თვალები, რომ ფულიც და სხვა ძვირფასი ნივთებიც იქვე დაჰყარეს. წაიღეს მხოლოდ 40 მანათი, ორი საათი, ერთი რუმკა ვერცხლის და ორი ბეჭედი.

თვით თ. ზაქარია დაჭრილია სამგან, იმის მეუღლე ისეა დაჭრილი ხელში, რომ იქნება თითი წაუხდეს. აგრეთვე, მკლავში დაჭრილია იმათი მოსამსახურე დედაკაცი და მზარეულიც.

იმ ღამესვე ამოვიდა გამომძიებელი და აგრეთვე ექიმიც, რომელმაც საჭირო ზომები იხმარა დაჭრილთათვის.

⁂ **სოფ. ავნევი.** (გორის მაზრა). ჩვენი სოფელი, რომელშიაც 60 კომლი კაცი სცხოვრობს, გაშენებულია მდინარე ფრონის პირას; ეს რამდენიმე წელი იქნება, რაც მდინარე ფრონე მიადგა ამ სოფელს და დღიდან დღეზედ უქადის აყრას; თუმცა სოფლელები სწუხან, ვაებენ და რამდენჯერმეც მოიყარეს თავი წყლის სხვა ადგილისკენ მისაქცევად, მაგრამ, ხომ მოგეხსენებათ, სოფლის ხალხის უთაურობა! კარგი იქნება ბ-ნმა ბოქაულმა, რომელსაც არა ერთხელ მივმართეთ, დაგვინიშნოს მოხელე პირთაგანი, რომლის ზედამხედველობით და ადგილობრივის მებატონის გულკეთილობით, რომელმაც აჩუქა ავნევის საზოგადოებას რამდენიმე დღიური მიწა-წყლის ახალ ადგილის გასაყვანად,—შევიძლებთ ამ საქმეს. და თუ არა, იგივე უბედურობა მოგველის, რაც დაგვაწია წყალ დიდობას 1896 წელს; როგორც გამოვიანგარიშეთ, როდესაც მობრძანდა ადგილობრივი ბოქაული ასაწერად, აღმოჩნდა, რომ სოფელმა იზარალა ფრონის მოვარდნით 500 მანათი; აი სწორედ ეს ზარალი და წყლის მოვარდნა იყო მიზეზი ჩვენის ავნევის სკოლის უკან დაყენებისა, რომლის გაკეთებას შევდგომივართ, მაგრამ წელი არ მოგვდევს; იმედია, ეს კეთილი აზრი არ გაგვიცრუვდება და მივეწევით ჩვენს წადილს, უკეთუ აღმოგვიჩნდებიან ისეთი თანა მგრძნობლები, როგორიც არის ადგილობრივი მებატონე, რომელმაც მამულის გარდა აღგვითქვა ყოველ ნივთიერი დახმარება ჩვენის ავნევის სამრევლო სკოლისათვის.

გ. კა—ძე.

წლიური კრება ტფილისის საურთიერთო საკრედიტო საზოგადოებისა.

30 მარტი.

კრების თავმჯდომარედ არჩეულ იქმნა ერთხმად ვ. ა. დუკელსკი.

საზოგადოებას შეადგენს 1315 წევრი, რომელთა ვალდებულება 1,147,000 მანათია. 85 წევრი მანდილოსანია, 23 ამხანაგობა და დაწესებულება.

ფულის ანგარიში. 1 იანვარს, 1897 წელს, კასსაში იყო 150,762 მ. 67 კაპ., სათადარიგო თანხა 216,843 მ. 2 კ., სარგებლიანსა და ფასიან ქაღალდთა რიცხვში არის 26 პაი ძმათა მირზოევების ნავთის ამხანაგობისა 13,000 მანათისა და 130 აქცია ნახშირისა—ტყიბულის საზოგადოებისა 65,000 მანათისა.

წლის განმავლობაში საზოგადოებას გაუსესხებია 8,403 თამასუქით 7,063,835 მან. 29 კაპ. პროტესტში წასულა 74 თამასუქი 60,690 მან. პირველ იანვრისთვის დარჩა 3593 თამასუქი 3,111,107 მანათისა და 93 კაპ.

სახელმწიფო ბანკს ჰვალებია საზოგადოებისათვის 1,079,293 მან. 13 კაპ.

საზოგადოებას აქვს ერთი უძრავი მამული, რომელიც ვალში დარჩენია და რომელსაც დღეს ვალი აქვს 25,098 მ. 20 კ.

წლის შეს.-გასავალი 186,331,979 მანათია და 60 კ.

წლის მოგება 103,856 მან. 33 კაპ.

წელს შესრულდა 25 წელიწადი საზოგადოების დაარსებიდგან და ამის გამო მოყვანილია ანგარიშში მოკლედ ცნობა საზოგადოების მოქმედებისა.

წაიკითხეს საზოგადოების საბჭოსა და სარევიზიო კომისიის მოხსენება, რომლებიც ანგარიშის დამტკიცების მომხრენი არიან.

ერთი წევრთაგანი ჰკითხავს მმართველობას,—რას ნიშნავს სარევიზიო კომისიის მოხსენება, რომ მომეტებულ შემთხვევაში სამართლიანად უცვნია მიმღებ კომიტეტის მოქმედება, განა იყო შემთხვევა, როცა კომიტეტი უმართებულოდ მოქმედებდა?

აბგარ იოანნისიანი. რადგანაც ზოგი თამასუქი პროტესტში წავიდა, სჩანს, კომიტეტს შეცდომა მოსვლია და სარევიზიო კომისიას ამის თქმა უნდა.

თ. მ. არღუტინსკი—დოლგორუკოვი. ანგარიშში ნახსენებია რაღაც მამული, რომელიც ბანკს დარჩა. ეს რა მამულია?

აბგ. იოანნისიანი. ეგ მამული ყველამ იცის, განსვენებულის სოლომონ მირიმანოვის მემკვიდრეებისაა (ჭავჭავაძისეული).

თ. არღუტინსკი—დოლგორუკოვი. რატომ არ გაყიდულა, თანხმად ჩვენის წესდებისა?

აბგ. იოანნისიანი. არ გავყიდეთ იმიტომ, რომ ღირებულ ფასს არავინ გვაძლევდა. ჩვენ მივეცით იჯარით ნასწავლ აგრონომებს, რომელნიც მოვალენი არიან მამული შეიმუშაონ. როცა ფასი დაედება, მაშინ გავყიდით.

თ. არღუტინსკი—დოლგორუკოვი. რა ვადით მიეცით, ან რას იღებთ იჯარას. ვაჭრობა იყო, თუ არა?

ულზედ და აშკარად (?) დაგვანახვონ, რომ ხორცი მავნებელი-კი არ არის ბავშვისათვის, პირიქით, საფუძველია მისის შემდეგში ჯანმრთელობისა.

პატარა ბავშვებს თითქმის ერთსა და იმავე საჭმელს აჭმევენ: პურს ბულიონსა და რძეს. ასეთი ერთგვარი საჭმელი პირდაპირი წინააღმდეგია ფიზიოლოგიისა. მრავალმა გამოცდილებამ დაამტკიცა, რომ ერთგვარი საჭმელი, რაც გინდა ნოყიერი იყოს, ყველა იმ ელემენტებს არ შეიცავს, რაც საჭიროა კაცისათვის ყოველდღიურის დაკარგულის ძალის აღსადგენად. როგორც ვხედავთ, საჭიროა გამოცვლა და გამრავალფერება. ნუ-თუ საქონელი მაშინ არა სუქდება, როცა სხვა-და-სხვა საჭმელს აჭმევენ? ესევე ითქმის კაცზედაც. ინგლისის მეცნიერმა სპენსერმა თავისს თავზედ სცადა ეს ერთგვარი საჭმლით საზრდოობა, მთელი ექვსი თვე მცენარეული სჭამა, რის გამოც სულით და ხორცით დაეცა.

როგორი ტანსაცმელი ეჭირვება ბავშვებს. ბევრი იმ აზრისაა, რომ ბავშვი პატარაობიდგანვე სიცივეს შევაჩვიოთ, უფრო მაგარი აგებულობისა გამოვაო, ამის გამო დაბადებიდგანვე აჩვევენ სიცივეში ფეხშიშველა და მკლავებ ტიტველა თხელის ტანისამოსით სიარულს. სწორედ შესაბრალისნი არიან ამ შემთხვევაში მშობლები, რადგანაც მრავალი მათი შვილები ამის გამო სამუდამოდ სიცოცხლეს ესალმებიან. გადარჩენილნი კი სისრულეს და ჯანმრთელობას მოკლებულნი არიან. ტანსაცმელი ათბობს ადამიანის სხეულს. ამიტომ ბავშვის სხეულს, როგორც გაუმაგრებელს, სითბო ესაჭიროება და არა სიცივე, როგორც ჰგონიათ ზოგიერთ მშობლებს. ამ შემთხვევაში მშობლები გლეხ-კაცებს ჰბაძავენ, რომელთა შვილებიც ფეხშიშველნი, და გლეჯილის ტანისამოსით მარდად დახტიან ცივს ჰაერზედ. ის კი აღარ იციან, რომ ამ მარდად მოხტუნავე ბავშვებს მრავალი დები და ძმები დაჰხოციათ ამის გამო. ამას გარდა, საიდგან იციან, რომ იგივე ბავშვები თბილს ტანისამოსში უფრო ჯანმრთელნი და ღონიერები არ იქნებოდნენ. ცივ ქვეყნებში მცხოვრებნი ლაპლანდიელები და ესკიმოსები პატარები და მახინჯები არიან, მიუხედავად იმისა, რომ ნახევარზედ მეტი ტიტველები დადიან. ჩვენ ამითი ის კი არ გვინდა ვსთქვათ, რომ ბავშვები სითბოს შევაჩვიოთ, პირიქით, გადაჭარბებული სითბო სწყენს ბავშვსა. ამას გარდა, ტანისამოსი მოხერხებულად უნდა იყოს შეკერილი. ახალ მოდის გულისათვის ბავშვებს ძვირფასს, მოუხერხებელს ტანისამოსს აცმევენ, თან კიდეც სტუქსავენ: „ხეზედ არ ახვიდე დაგეხევა, არ ითამაშო, გაგიჭუჭყიანდებაო“. იმ დროს, როდესაც ბავშვისათვის საჭიროა მოძრაობა, იგი გაუნძრევლად უნდა იყოს. ამაზედ მეტი უბედურება კიდევ შეიძლება? იმისგამო, რომ ძვირფასი ტანისამოსი არ გაფუჭდეს, დედოფალასავით გახვეული, ხესავით უნდა იყვეო. ამ უმზგავს ჩვეულების გამო მრავალნი სნეულდებიან და ესალმებიან ჯანმრთელობას. ბოლოს უნდა დავსძინოთ, რომ ტანისამოსი საჭიროა თბილი იყოს, რომ ბავშვმა სიცივე ვერ იგრძნოს. ამ შემთხვევაში შალეული ტანსაცმელი ათ წილ სჯობიან ბამბეულსა.

სხეულის ვარჯიშობის საჭიროება.

სხეულის განვითარებისათვის საჭიროა აგრეთვე მოძრაობაც. ამისათვის ზოგიერთს სასწავლებლებში არსებობენ სხვა და სხვა სათამაშოები, მაგრამ ამ სათამაშოებით მარტო პატარები სარგებლობენ, დიდებს კი ბევრი გაკვეთილების გამო სათამაშოდ დრო აღარა რჩებათ. შესაბრალისნი არიან ამ შემთხვევაში მხოლოდ მოზარდი ქალები, რომელთაც ხტუნაობა და სირბილი სირცხვილად ეთვლებათ. პატარეები თუ თამაშობენ რასმეს, თორემ დიდების მოძრაობა მარტო სეირნობა-სიარულში მდგომარეობს. თამაშობის სურვილი იმიტომ დაუნათლიებია ბუნებას ადამიანისათვის, რომ ითამაშოს და ამ გვარად ავარჯიშოს სხეული. საკვირველია, სწორედ, თუ კი კაცებისათვის არ არის საძრახისი ვარჯიშობა, ქალებისათვის სადად უნდა იყოს. ქალები წყნარები უნდა იყვნენო, ამბობენ, და იმის წყალობით, რომ წყნარები და მშვიდნი უნდა იყვნენო, სხეულის ვარჯიშობა-განვითარებას მოკლებულნი არიან. ის კი ვეღარ წარმოუდგენიათ, რომ დედოფალასავით ჯდომით ისინი სუსტდებიან, ფეხით გასეირნებაც-კი არ შეუძლიანთ, ჩიტებსავით ცოტასა სჭამენ და ხანგრძლივი შრომა-ხელსაქმე ხომ სრულიად არ შეუძლიანთ. მაშ რა უნდა ჰქმნან ქალებმა, რომ კაცებსავით განვითარდნენ? ქალებმაც ისევე უნდა ივარჯიშონ, როგორც კაცებმა. თუ კი შემდეგში მოზარდი ვაჟი თავის თავად გადაეჩვევა თამაშობას, ნუ თუ მოზარდი ქალი, როცა დრო მოვა, არ გადაეჩვევა მას? რა საჭიროა, რომ უდროოთ არ გამოასალმონ ბავშვობა-სიყმაწვილეს საბრალო მოზარდი ქალები. ეს უდროოთ გამოსალმება ჯანმრთელობისა მეტად მავნებელია; აი აქ ამის უმთავრესი და დედა მიზეზი ქალების სისუსტე-უღონობისა. საჭიროა, რომ ქალმა იგეთივე ადგილი დაიჭიროს და იგეთივე ყურადღება ჰქონდეს მიქცეული მის აღზრდა-განვითარებას, როგორსაც კაცისას აძლევენ, მაშინ ქალებიც ისეთივე ღონიერნი, ჯანმრთელნი და ყოველიფრის ამტანნი იქნებიან, როგორნიც მამაკაცნი არიან.

ფრონელი ზაქარია.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

აბგ. იოანნისიანი. ეგ მამული მივეცით ამ სამის წლის წინად, თანხმად წევრთა კრების გარდაწყვეტილებისა, 12 წლის ვადით, წელიწადში 1,200 მანათად, ხოლო ყოველ წლივ უნდა ამას კიდევ დაემატოს 100 მანათი.

თ. არგუტინსკი—დოლგორუკოვი. შემოდის ეგ იჯარის ფული?

აბგ. იოანნისიანი. არა, ისევ მამულს ხმარდება თვით იჯარადრების მიერ. ხოლო მამული კეთდება, როგორც სარევიზიო კომისიის მოხსენებიდგანაც სჩანს.

გ. გ. ადელხანოვი. მე უნდა დავუმატო ამ პასუხს, რომ იჯარადარნი მოვალენი არიან თორმეტის წლის შემდეგ იყიდონ ის მამული იმ ფასად, როგორც ჩვენს საზოგადოებას დარჩა, იჯარის ფულის დამატებით, სულ 58,000 მანათად. პირობაში ჯარიმაც გვიწერია 5,000 მანათი. მართალია დიდი ჯარიმა არ არის, მაგრამ მამული ეღირება თავის ფასად და იჯარადრები არ დაითმობენ.

თ. არგუტინსკი—დოლგორუკოვი. მე იმ აზრისა ვარ, რომ ამ შემთხვევაში ვარღვევთ წესდებას, სადაც პირდაპირ ნათქვამია, რომ მამული ერთის წლის განმავლობაში უნდა გაიყიდოს.

გ. გ. მგანგულოვი. დიდხანს ლაპარაკობს იმ აზრის დასამტკიცებლად, რომ აქ წესდების დარღვევა არა სჩანს, მით უმეტეს, რომ ყველა სხვა ბანკებიც ამასვე სჩადიან.

სასამართლოს მატიანე.

ჯვარის-წერის საბუთების სიყალბე.

ტფილისის სამოსამართლო პალატამ 31 მარტს განიხილა საქმე სოფ. საჯავახოს მღვდლის გიორგი მეგრელიძისა და იმავე სოფლის მთავარდიაკონის ფარნაოზ უშვერიძისა, რომელთაც ჰბრალდებოდათ, ვითომც ჯვარი დასწერეს გლეხს ალექსანდრე ახალაძეს თორმეტი წლის აკილინა ვაშეიშვილის ქალზედ. გამოძიების დროს მოწმეებმა უჩვენეს, რომ მღვ. მეგრელიძეს თვითონ არ დაუწერია ჯვარი, ხოლო სასიძოს სამი თუმანი გამოართვა და სხვ. მღვდელთან მიუწერა, რომელმაც დასწერა ჯვარი. მეტრიკის ქაღალდი-კი მთავარმა ფარნაოზმა შეადგინა. ოლქის სასამართლოში-კი მოწმეებმა სულ სხვა აჩვენეს, ვითომც ჯვარიც თვით გიორგი მღვდელმა დასწერა და მეტრიკასაც ის შეადგენდა. სასამართლომ დამნაშავედ იცნო მღვდელი მეგრელიძე და ციმბირში გაგზავნა მიუსაჯა; მთავარი ფარნაოზი-კი გაამართლა.

ბრალმდებელმა პროტესტი შეიტანა მთავარის ფარნაოზის შესახებ და მღვდელმა გიორგიმაც აპელაცია მისართვა პალატას. პალატაში მღვდლის დამცველად ბ. გვაზავა იყო, რომელიც ამტკიცებდა, რომ ეს საქმე ხრიკების საქმეა იმ პირთაგან, რომლებსაც მღვდლის გიორგის ადგილი უნდოდათ ხელთ ეგდოთ. პირველად მღვდელს ბრალი დასდეს, ვითომც თორმეტი წლის ბავშვს დასწერა ჯვარი და ამ ბრალდებამ მღვდელი შეაფიქრიანა, ეჭვში შეიყვანა. ამისათვის ის უარს ამბობდა ჯვარის-წერაზედაც და მეტრიკის დაწერაზედაც. ხოლო ეხლა ეს ბრალი აიცილა, ტყუილი გამოდგა და ამისთვის გულ ახდილად ამბობს, რომ ჯვარიც დასწერა და მეტრიკაც გააკეთებინა. აქ არავითარი დანაშაული არ მიუძღვის.

მთავარმა ფარნაოზმა თავისი სიმართლე თვით განუცხადა პალატას.

მცირე მოლაპარაკების შემდეგ, პალატამ ორივე ბრალდებული, როგორც მღვდელი ისე მთავარი, სრულიად გაამართლა.

სამეცნიერო ცნობა

ფრინველები-მწყემსები. ვენეცუელის და მის მომიჯნავე ადგილების მცხოვრებნი, როგორც ერთი გაზეთი მოგვითხრობს, შინაურ ფრინველებისა და ხანაც ნახირის ყურის საგდებლად ხშირად წეროებს ხმარობენ. ეს შესანიშნავი ფრინველები, რომელთაც ინდოელები იაკამიკს ეძახიან, ამერიკის ჩრდილოეთ ნაპირის და ამაზონკის შუა ბუდობენ, უფრო უმეტესად-კი ვენეცუელასა და ბრიტანიის გვინეაში. აქ ისინი ჯგუფად ფრინავენ, თვითეულს ჯგუფში ასიდგან ორასამდინ ფრინველია. დადიან წყნარად და თავ მომწონედ, მაგრამ ხანდახან კიდეც ხტუნავენ. როდესაც მათ სდევნის ვინმე, ხმა მაღლა ჭყვირიან და ამიტომ მესაყვირეები (მეზურნეები) დაარქვეს. ეს ფრინველები ადვილად შინაურდებიან და იქაურს მცხოვრებს დიდს სამსახურს უწევენ. ყოველ დილას ეს ფრინველები ჩაბარებულ საქონელს საძოვარზე გარეკენ; აგროვებენ გზადაკარგულებს და მზის ჩასვლის შემდეგ საქონელი ისევ მოუდით შინ. ამ მათდამი მინდობილ საქონლის ყურის გდებაში დიდს გაბედულებას იჩენენ და ხშირად ძაღლებს იგერებენ ხოლმე. იაკამიკი ძრიელ მალე ეჩვევა პატრონის ხმას და მის ბრძანებას ფიცხლავ ასრულებს; იგი ყველგან, სადაც მისი პატრონი წავა, უკან დასდევს, თუ, რასაკვირველია, პატრონმა ნება მისცა უკან გაყოლისა. მას ძრიელ უხარიან, როდესაც უალერსებენ და თუ დაინახა, რომ მის პატრონს ძაღლი და კატა ეალერსება, ძრიელა სწყინს და მაშინვე მიაფრინდება, სცემს ნისკარტითა და ფრთებით, ვიდრე არ გარეკავს იქით. განსაკუთრებით სიყვარულს იჩენს იმ სახლისას, სადაც იგი სცხოვრობს. რაც გინდა შორს გადენოს ცხვარი, ან ნახირი, საღამოთი მაინც გზას არ დაჰკარგავს და მიბარებულის საქონლით შინ ბრუნდება.

საღამოს დეპეშა

31 მარტი.

კონსტანტინეპოლი. გუშინ გავრცელდა წიგნაკი, რომელშიაც სწერია, კრიტის კუნძულზედ ქრისტიანეები მეტად სასტიკად ექცევიან მაჰმადიანებს და შური უნდა ვიძიოთო. პროვინციებიდგან იწერებიან, რომ მაჰმადიანები ძლიერ აღელვებულნი არიან ქრისტიანების წინააღმდეგო, განსაკუთრებით ალბანიაში. კონსტანტინეპოლის მცხოვრებნი მაჰმადიანებიც ძლიერ აღელვებულნი არიან თურმე კრიტის კუნძულზედ მომხდარ ამბებით. ვალში ბაში-ბუზუკებმა გაძარცვეს იარაღის დუქნები.

ათინა. გუშინ, დილის 11 საათზედ, შესწყდა საზღვარზედ თოფის სროლა მაჰმადიანთა და ბერძნებ შორის. ბრძოლაში მონაწილეობას იღებდა არტილერია და ევზანები.

კანნი. გარდაიცვალა ჰერცოგი ფრიდრიჰ ფრანცი მეკლენბურგ-შვერინისა, 46 წლისა.

კონსტანტინეპოლი. ეთხემ-ფაშა დეპეშით იუწყება, რომ 29 მარტს საბერძნეთის ჯარი გადავიდა საზღვარს კრიტიდგან ორის საათის საველ მანძილზედ ბუკითა და საყვირით, ზარბაზნები დაუშინა ბალტიმოში დროებით აგებულ სიმაგრეს, დაანგრია სიმაგრე და დასწვა საყარაულები ვენიკასა, კიოტას და სტრუნეაში. პორტამ მიჰმართა დეპეშით თავისს ელჩებს და სწერს, საბერძნეთმა პირველმა დაიწყო სატევი ომი და ამიტომ პასუხის მგებელნიც ის უნდა იყოსო.

კონსტანტინეპოლი. კოროვასა და პრიზრენტში შედგენილ იქმნა რედიფის ჯარის ახალი სამი სათადარიგო დივიზია. ამას გარდა პორტამ ნება დართო შედგენილ იქმნას კოსოვის ვილაეტში თავის ნებით ჯარში გასულთა 4 რაზმი იანინში გასაგზავნად. თითო რაზმში 2500 კაცია. რკინის გზათა მმართველობას, რომ რედიფების ჯარის მეშვიდე დივიზია, რომელიც უკან იქმნა დაბრუნებული, კვლავ საზღვარზედ მომხდარ ამბისა გამო ისევ თესალიის საზღვრისაკენ უნდა წაიყვანონო. ჯარი მიჰყავთ კიდეც.

წვრილი ამბავი

თავის მკვლელობა იტალიაში. მეტად უნუგეშო ამბებს იწერებიან იტალიის გაზეთები იქაურ მკვიდრთა ბოროტ-მოქმედებასა და მკვლელობაზე. იტალიის საიუსტიციო მინისტრის მოხსენებიდგანა სჩანს, რომ კაცის მკვლელობამ და ბოროტ-მოქმედებამ იტალიაში ამ უკანასკნელ შვიდს წელიწადს შედარებით იკლო, თურმე, თუმცა შარშანწინ მაინც ოთხასამდე მკვლელობა მომხდარა. მინისტრის აზრით, ასეთი გახშირებული მკვლელობის მიზეზი იმყოფება თვითონ იტალიელთა ხასიათში, მათს მეტად ფიცხ ბუნებაში და განსაკუთრებით ღვინის სმაში, მომეტებულად აკკალობა სიმთვრალეში ხდება ხოლმე. (ამაში, არა გვგონია, ჩვენ, ქართველებს გვჯობნიდნენ იტალიელნი; ჩვენში ათს მკვლელობაში და დაჭრაში უთუოდ ცხრა სიმთვრალეში ხდება). თავი მიზეზია, რა თქმა უნდა, სიღარიბე და სილატაკეც. ხოლო რაც შეეხება თავის მოკვლას, ამაზე სტატისტიკა საოცარ ცნობებს იძლევა: დღე ისე არ გავა, თურმე, რომ ოცამდე თავის მკვლელი არ გამოესალმოს ამ წუთის სოფელს.

სიკვდილით დასჯა გაზეთის თანამშრომლისა. მწერალი ვივარი, რომელიც გაზეთებში სწერდა ეკვადორის რესპუბლიკის დიქტატორის ალფაროს წინააღმდეგ, სიკვდილით დასაჯეს. საცოდავს მწერალს, ჯერ მარჯვენა ხელის თითები დასჭრეს, რომლებითაც იგი სწერდა თავისუფლების მტრის წინააღმდეგ, და შემდეგ თოფით დახვრიტეს. ვივარს სიკვდილის ჟამს წმ. საიდუმლოს მიღება უნდოდა, მაგრამ ალფარომ ამ უკანასკნელ ნუგეშის იმედიც არ მისცა.

ქართული სახალხო
სამკითხველოები
პირველი სახალხო სამკითხველო:
მოიპოვება ყველა ადგილობრივი ქართულ-რუსული ჟურნალ-გაზეთები, აგრეთვე რუსეთისა. ფასი ქართულ წიგნების შინ წასაღებად თვეში 20 კაპ., საკითხავად სამკითხველოში 1 კაპ. სამკითხველო ყოველ დღე ღიაა 10—2 საათამდე, საღამოს 5—7 საათამდე და კვირაობით მხოლოდ 2 საათამდე.
ადრესი: სათავად-აზნაურო ქარვასლა, № 119.
მეორე სამკითხველო:
სახალხო სამკითხველოში მოიპოვება საკუთრივ ქართული წიგნები, ქართულ-რუსული ადგილობრივი ჟურნალ-გაზეთები. კითხვა სამკითხველოში შეიძლება უფასოთ. წიგნების წაღება სახლში 20 კაპ.; სამკითხველო ღიაა დილით 10—2 საათამდე და საღამოს 5—7 საათამდე. კვირაობით 2 საათამდე.
ადრესი: მეორე მაღაზნის ქუჩა, № 18, ავჭალის სასადილოს გვერდით.
(10—5)

ინჟენერ იარალოვის და ალიხანოვის ქარხანაში
იყიდება ყოველგვარი მასალები შენობებისათვის
კოჭები, თავხეები, ცემენტი, ცეცხლისაგან უვნებელი აგური
და სხვა მრავალი მასალა ხისა, რკინისა და სხვ.
ДЛЯ ПОСТРОЕКЪ
Балки стальныя, портландскій цементъ, огнеупорный кирпичъ и другіе строительные матеріалы продаются
въ складахъ при заводѣ
ИНЖЕНЕРОВЪ Яралова и Алиханова
въ Тифлисѣ, вблизи вокзала. (100—21)

ბუღალტერიის შესწავლა
ვისაც საფუძვლიანად სურს შეისწავლოს
სრული კურსი ბუღალტერიისა სამის თვის განმავლობაში, შეუძლიან მიჰმართოს ტფილისის საურთიერთო სამეურნეო ბანკში უფროსს ბუღალტერს ი. ია. ბრონ ფონ ბრენნერს.
ფასი მთელის ბუღალტერიის საფუძვლიანად შესწავლისა 40 მან.
КУРСЪ БУХГАЛТЕРІИ,
состоящій изъ слѣдующихъ предметовъ:
1) Бухгалтеріи двойной итальянской по разнымъ отраслямъ торговой промышленности.
2) Коммерческой ариѳметики (банковыя и торговыя операціи),
3) Ариѳметики на счетахъ,
4) Коммерческой экономіи,
5) Тортовыхъ и вексельныхъ узаконеній,—преподаетъ И. Я. БРОНЪ ФОНЪ-БРЕННЕРЪ, гл. бухгалтеръ Тифл. общ. взаим. сел.-хоз. кредита.
Плата за весь курсъ 40 руб.
Курсъ 3-мѣсячный, при ежедневныхъ занятіяхъ, въ теченіе 2-хъ часовъ, по вечерамъ. Начало занятій—1-е число каждаго мѣсяца. Спросить: Михайловская, 71. Аттестаты за успѣшныя занятія реальнаго училища и школы садоводства.
(F.)

Магазинъ
О. ЗИБЕРТА
Дворцовая.
равюры, фотографіи и платинотипы съ произведеній ИЗВѢСТНЫХЪ ХУДОЖНИКОВЪ фирмы Буссо, Валадонъ и Кº въ Парижѣ, а также Берлинскаго и Мюнхенскаго фотографич. обществъ.
ЧЕКАННОЙ РУЧНОЙ РАБОТЫ
СЕРЕБРЯННЫЯ ВЕЩИ фабрики МЮЛЛЕРЪ въ РИГѢ.
Большой выборъ: *альбомовъ дорожныхъ и дамскихъ* НЕССЕСЕРОВЪ БЮВАРОВЪ, ПОРТЪ-МОНЭ, ПОРТФЕЛЕЙ и т. под., МЕЛЬХІОРОВЫХЪ ВЕЩЕЙ, издѣлій изъ *слоновой кости* и т. д. и т. д.
Заведеніе для переплетныхъ и галантерейныхъ, какъ художественныхъ, такъ и простыхъ работъ.
(50—27)

Дозволено цензурою. Тифлисъ, 31-го Марта 1897 г.
სტამბა მ. შარაძისა და ამხ. ნიკ. ქ. № 21.
რედაქტორ-გამომცემელი ვალ. გუნია.